

Lund 2016: Økumenisk markering med pavelig deltakelse

Artikkel i St. Olav – katolsk kirkeblad

Av Sven Gjessing Oppegaard

Gåsa og katten og hanen var leie av livet her

No ville dei ut i verda og freiste si lukke der...

Så luffa dei gjennom Skåne, og lydde på messa i Lund...

Fra Fabel av Jacob Sande

Disse linjene som mange av oss kjenner, og som ble sunget av Kurt Foss og Reidar Bøe, sier litt om hvilken plass Lund domkirke har hatt i deler av vårt folkeminne. Og den 31. oktober i år, 2016, vil denne kirken stå i internasjonalt fokus i forbindelse med 500-årsminnet for starten av reformasjonen.

Katolsk-luthersk minnemarkering

31. oktober er etter tradisjonen datoen for den årlige markeringen av Martin Luthers initiering av reformasjonen, da han spredte sine 95 teser om kirkens praksis og misbruk til kirkeledere og kolleger og spikret dem på døren til Slottskirken i Wittenberg.

Markeringen av reformasjonen som finner sted 31. oktober i Lund og fortsetter gjennom hele neste år (2017), fokuserer spesielt på reformasjonens 500-årsminne. Men det som i tillegg gjør markeringen særlig spesiell i år, er at den ikke bare gjennomføres som en luthersk og protestantisk begivenhet, men som en økumenisk, katolsk-luthersk markering. Dette reflekterer at den mellomkirkelige utviklingen har ført de to partene så nært sammen at det ikke er naturlig for dem å gjennomføre minnemarkeringen av reformasjonen hver for seg.

Handlingen i Lund vil være en gudstjenstlig takksigelse for de positive resultatene som er oppnådd gjennom den internasjonale katolsk-lutherske læresamtalen i løpet av de siste 50 år.

Hvor stor betydning denne dialogen og dens resultater tillegges av de to partene, fremgår av at *pave Frans* vil representere *Den romersk-katolske kirke*. Ikke bare er dette det første pavelige besøk til Norden siden 1989. Det er også første gang en pave deltar på denne måten i en offisiell økumenisk markering. *Det lutherske verdensforbund (LVF)* vil også representeres på høyeste nivå av dets *president, biskop Munib Younan* og dets *generalsekretær Martin Junge*.

Karakteristisk for denne økumeniske handlingen er ikke bare dens internasjonale og bilaterale egenart, men også de teologiske resultatene av omfattende og intense læresamtaler.

Lunds historiske posisjon

Det er flere grunner til at denne markeringen vil finne sted i Lund. Én grunn er at domkirken her går tusen år tilbake i tid og Lund ligger i Norden – en region med folkekirker som utgjør noen av de største medlemskirkene i LVF. Det var dessuten her LVF ble grunnlagt i 1947.

Byen Lund ble grunnlagt rundt 1020 og ble bispesete i 1060. Gjennom hele middelalderen var Lund et kulturelt midtpunkt. Men byen gikk sterkt tilbake etter reformasjonen. Da Skåne ble avstått til Sverige i 1658, ved freden i Roskilde, var Lund en småby. Men da universitetet ble grunnlagt der i 1668, begynte en ny tid for denne byen.

Lund domkirke er Nordens største romanske kirkebygg. Det ble påbegynt under Knut den hellige (1080-86) og oppført mellom 1080 og 1145. Inntil reformasjonens gjennomslag i 1536 var Lund domkirke sete for Europas største erkebispedømme. Etter reformasjonen ble Lund luthersk, men erkebispetittelen ble beholdt og knyttet til Uppsala stift. Den 15. juni 2014 ble daværende biskop i Lund, Antje Jackelén, innsatt som erkebiskop av Uppsala. Hun ble dermed den første kvinne i tjenesten som den fremste biskopen i Svenska Kyrkan.

Markeringen 31. oktober 2016

Tidlig på mandag ettermiddag den 31. oktober vil felles bønn bli holdt i Lund domkirke. Samtidig vil det være et stort arrangement på Malmö Arena. Det retter seg særlig mot de unge. Her vil artister og kor, filmer og beretninger formidle budskapet om håp, fellesskap og ansvar for verden. Bønnen i katedralen vil overføres via en rekke TV-stasjoner og strømmetjenester. Bilder og videoer vil være tilgjengelige online gjennom hele dagen.

Når bønnen i domkirken er fullført, vil vertskapet for dagen bevege seg over til Arenaen i Malmö. Disse vil være pave Frans, LVFs president biskop Munib Younan og LVFs generalsekretær Martin Junge, erkebiskop Antje Jackelén og Sveriges katolske biskop Anders Arborelius. Pave Frans har forøvrig forlenget sitt besøk i Sverige med en dag for å feire katolsk Allehelgensmesse tirsdag morgen den 1. november.

De som ønsker å være til stede på Malmö Arena, kan kjøpe billetter til SEK 120. Dette kan gjøres på arrangementets nettsted, www.Lund2016.net Det anbefales at menigheter og andre grupper følger strømmeoverføringen i fellesskap gjennom dagen, og da gjerne katolikker og protestanter sammen.

Jubileum eller markering?

Selv om dette er en begivenhet som i vår tid er preget av glede og gir grunn til feiring, er partene enige om at begivenheten ikke skal betegnes som et «jubileum», men som en «markering», eller «minnemarkering». Grunnen til det er at reformasjonstiden, og den mellomliggende historien mellom reformasjonen og vår tid, inneholder mye splittelse og smerte som vi også bekjenner når vi samles om 500-årsminnet.

Den katolsk-lutherske dialogkommisjonens tilblivelse og innsats

Under Det annet Vatikankonsil ble en katolsk-luthersk arbeidsgruppe etablert. Etter to møter på det som da (1966) var et nylig grunnlagt økumeniske forskningsinstitutt i Strasbourg, anbefalte gruppen at en offisiell dialog på internasjonalt nivå burde

etableres. I tråd med dette besluttet LVF og det som på katolsk side i dag heter *Det pavelige råd for fremme av kristen enhet* (PCPCU)¹ å starte en slik offisiell teologisk læresamtale. I 1967 ble den første dialogkommisjonen av denne typen sammenkalt og har kommet sammen til årlige møter frem til denne dag.

Kommisjonens offisielle navn i dag er *Den luthersk – romersk-katolske kommisjon for enhet*.²

Dialogens temaområder

Allerede den første runden av katolsk-luthersk dialog oppnådde en betydningsfull konsensus omkring forståelsen av *Evangeliet og kirken* (1972). Deretter fulgte viktige rapporter om *Nattverden* (1978) og *Det kirkelige embetet* (1981). Denne første dialogfasen førte frem til en felles visjon som ble publisert i 1986 med tittelen *Facing Unity*. Her ble det tatt til orde for at den enigheten som var oppnådd på viktige punkter, snart burde lede til konkrete økumeniske vedtak. Og det var etter en ny dialogrunde som tok for seg *Kirke og rettferdiggjørelse* (1993), at LVF og PCPCU besluttet å forberede en offisiell internasjonal felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren.

Når det gjelder resultater så langt, er det nettopp Den katolsk- lutherske *Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren* fra 1999 som må nevnes. Dette er den mest tungtveiende økumeniske erklæringen som er blitt vedtatt mellom katolikker og lutheranere så langt.

Metoden som er brukt i fremstillingen av *Felleserklæringen*, er utviklet ved Strasbourg-instituttet. Den gir plass for såkalt «differensierende konsensus», det vil si at den enigheten som oppnås, gir rom for spesifiserte forskjeller til gjensidig prøving og videreutvikling. Som økumenisk metode har denne fremgangsmåten lyktes i å sette en stopper for 500 år med konflikt i forståelsen av rettferdiggjørelsen, samtidig som den kaster lys over gjenstående oppgaver.

¹ Eng.: *Pontifical Council for Promoting Christian Unity* (PCPCU).

² Eng.: *The Lutheran-Roman Catholic Commission on Unity*.

Noe av dette kan en se resultat av i den første rapporten etter *Felleserklæringen*, det vil si den store rapporten om *Kirkens apostolisitet* (2006).

Tematiske relasjoner mellom katolikker og lutheranere i dag

For øvrig er partenes dialogresultater beskrevet i kommisjonens dokument *Fra konflikt til fellesskap* som ble publisert i 2013 og utgitt på norsk høsten 2015. For få måneder siden presenterte kommisjonen også en felles liturgi for økumeniske markeringer under tittelen *Felles bønn (Common Prayer)*. Dokumentet *Fra konflikt til fellesskap* gir det klareste uttrykk for den teologiske status i de teologiske samtaler i dag. Dokumentet tar for seg fire emner i Luthers teologi (jf. avsnitt 94f.). Det skjer i det teologiske hovedkapitlet IV (s. 39-71). De fire temaene er *rettferdiggjørelsen, nattverden, embetet og skrift og tradisjon*. I dette dokumentet blir disse fire lutherske emnene gjort til gjenstand for kommentar fra katolsk side, etterfulgt av felles redegjørelser for hvordan emnene er blitt behandlet i dialogen.

Om dette hovedkapittel IV heter det (avsnitt 92):

I dette kapitlet er katolikker og lutheranere sammen om å presentere noen av de viktigste teologiske standpunkter som Martin Luther utviklet. At beskrivelsen er felles, betyr ikke at katolikkene er enige i det Martin Luther sier, slik som det presenteres her. Det er et stadig behov for økumenisk dialog og gjensidig forståelse. Likevel har vi kommet såpass langt på vår økumeniske reise at vi kan lage denne felles beretningen.

Med disse ordene fra den katolsk-lutherske dialogkommisjonen avrunder vi denne presentasjonen av «Lund 2016». La oss – katolikker og lutheranere – forberede oss på denne begivenheten med forventning og bønn. La oss ledsage den i vårt lokale gudstjenesteliv, så begivenheten og dens frukter kan berike våre ulike økumeniske fellesskap.
